СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 210. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 10. вересня, 1927. VOL. XXXV. No. 210. Jersey City, N. J., Saturday, September 10, 1927. THREE CENTS.

ЩЕ ОДИН ЛІТАК ПРОПАВ ПІДЧАС ЛЕТУ ПОНАД ОКЕАН

В ЦІЛОМУ СВІТІ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ НЕБЕЗПЕЧНИХ ЛЕТІВ.

ВАШИНҐТОН, 8. вересня. — Канадійський літак Сер Джан Карлинґ, на котрому летуни Теренс Толі та Джеймс Медкеф пробували перелетіти з Канади в Лондон пропав на океані без вістки.

Три пасажирські кораблі шукали цілий день літака Олд Ґлорі, що в вівторок вислав був депешу з просьбою о ратунок, але не найшли найменшого сліду з нього.

Норвезький корабель Крістіян Кроґ привіз з південної Америки папір зі записками, найдений дня 26. серпня 165 миль від берега Венусуелі. Знакомі американського летуна Редферна, що пропав підчас лету зі Злучених Держав у Бразилії, кажуть, що се його письмо.

Сі нещасні закінчення широко розголошених летів викликують тепер у всему світі зворот у суспільній опінії: як давнійше вся опінія величала летунів як героїв та підбехтувала їх на подвиги, так знова тепер зріс рух проти небезпечних летів як проти безпотрібної витрати найкращих летничих сил. У цілому світі підносяться голоси за забороною подібних летів. Начальники американської воєнної фльоти добиваються від членів конгресу видання закона проти подібних небезпечних подвигів.

СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ.

СТРАЙКУЮЧІ ТРОКМЕНИ НАПАДАЮТЬ НА ТРОКИ.

НЮ ЙОРК, 8. вересня. — Ріжні заходи полагодити страйк нюйорських трокменів покінчилися невдачею. Страйкують далі майже всі 7,000 трокменів. Підприємці пробують наймити до кермовання троками страйколомів, але се не богато помагає.

До того страйколомні викликують обурення страйкарів проти себе, що часто доводить до нападів страйкарів на скебівські троки. Нині більша громада страйкарів кидала камінням на ряд троків, наладованих ґазетами. Кількох страйколомів-трокменів поцілили цеґли, хоч кожний трок супроваджали полісмени на мотоциклях.

З ЧОГО ПОВСТАВ СВІТ?

СЕРБСЬКИЙ УЧЕНИЙ ПРОТИ ТЕОРІЇ ЛОДЖА.

НОРФОЛК, Конетикат, 8. вересня. — Др. Михайло Пупін, відомий професор елекричної механіки на Колумбійськім університеті в Ню Йорку, виступив з публичною критикою поглядів про початок світа, висловлених англійським релігійним письменником і діячем Оливером Лоджом.

Лодж оногді виступив на Британськім Товаристві для Поширання Науки з думкою, що світ повстав з етеру. Пупін висуває свою теорію, яку признають нині більшість учених як вияснюючу більшість природних явищ.

Проф. Пупін виступає теж остро проти заяви Лоджа, що буцімто вчені признають тільки фізичний світ. Пупін каже, що нічого подібного не можна сказати, та подає себе на примір: як почався світ, він того не знає, але особисто вірує, себто приймає без доказів, що світ був сотворений.

ВИЇЗД АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕҐІОНУ ДО ПАРИЖА.

КОНВЕНЦІЙНІ ДЕЛЕҐАТИ ВИЗДЖАЮТЬ НА 5 КОРАБЛЯХ.

НЮ ЙОРК, 8. вересня. — Кілька тисяч воєнних ветеранів виїхало нині на 5 кораблях на конвенцію Американського Леґіону, що має незадовго початися в Парижи. Три кораблі виїхали з Ню Йорку, а два з Квібеку.

ЧИ КОНГРЕС УВІЛЬНИТЬСЯ ВІД ПАНОВАННЯ „СУХИХ"?

ПРОВІДНИК „ПИВНОГО БЛОКУ" МАЄ ТАКУ НАДІЮ.

ВАШИНҐТОН, 8. вересня. — Джан Филип Гил, бувший конґресмен з Меріленду, признаний підчас свого посовання як провідник „пивного блоку" в конґресі, виступив з публичною заявою з приводу смерти Гвілера, провідника Антисалунової Ліґи. Гил каже, що смерть Гвілера буде мати великий уплив на відношення сил у конґресі; мовляв, серед прогибіціоністів нема людини, так упливової як покійний Гвілер, і через те значіння прогибіціоністів певно сильно ослабне.

ПРЕЗИДІЯЛЬНІ ДИКТАТУРИ.

ОДНІ КАНДИДУЮТЬ, ДРУГІ ВИПРОШУЮТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН, 8. вересня. — Прихильники кандидатури Ловдена на уряд президента з рамени републиканської партії почали в Норт Дакоті горячу агітацію.

Джан Бойлен, демократичний конґресмен з Ню Йорку, вніс до секретаря скарбу Мелона протест проти того, що Ловмен, один з високих федеральних прогибіційних урядників, виступив з публичним нападом на діяльність нюйорського ґубернатора Ал. Смита, визначного демократичного провідника.

Секретар Мелон заявляє публично, що він кандидувати не думає, та просить його кандидатури не підоймати.

ПІВНІЧНА АМЕРИКА ПЕРЕД 2 МІЛІОНАМИ ЛІТ БУЛА ТРОПІКАЛЬНИМ КРАЄМ.

ДЕНВЕР, Коло. — Др. Ґ. Ґ. Кук, звісний палеонтольоґ (знавець передісторичних скаменілостий), оголошує на підставі пороблених відкрить, що на яких два міліони літ перед ледовою епохою, нинішні Злучені Держави, Канада й Аляска були земним раєм, у якім росли полудневі ростини. На Аляспі росли пальми. Аляска у тім часі не була переділена від Азії морем, як се бачимо тепер. Жили там у величезних лісах великі мамути, коти величини волів, пси більші від коней, величезні саламандри, велікі ринотаври, слоні, верхоблюди, і ріжні роди тропікальних птахів. Найдено там кістяк звіря з тодішних часів, який мав голову 4 стопи довгу, а мізок не більший від двох куриних яєць, але за то мав на голові шість рогів. Рівночасно з тими звірами жив і чоловік, якому поводилося цілком добре.

ЧИСЛО УБИТИХ АВТОМОБІЛЯМИ ВИНОСИЛО 6,993 ОСІБ.

ВАШИНҐТОН. — У послідних чотирох тижнях автомобілі убили у 77 більших американських містах 506 осіб. У тім самім протязі часу минулого року число убитих автами виносило 499 осіб.

Після правительственних обчислень у році, що скінчився 13. серпня, авта убили у Злучених Державах 6,993 осіб. У попереднім році число убитих виносило 6,425.

ВДОВА ПО СУН-ЯТ-СЕНІ У МОСКВІ.

Москва, 7. вересня. — Прибули тут з Владивостока, вдова по д-рі Сут-Ят-Сені й Евген Чен, бувший міністер заграничних справ кантонського правительства. Повитали їх на двірци музичні банди і великі маси народа з прапорами Куомінтанґу й червоними прапорами.

Їх прибуття, як сподіються, доведе до злуки елементів, що є за співпрацею між лівим крилом Куомінтанґу й китайською комуністичною партією.

ГРОМАДСЬКІ ВИБОРИ НА ЗАКАРПАТТЮ.

В жовтні ц. р. мають відбутися громадські вибори на Закарпаттю. Приготовлення до виборів вже розпочалися. Певне занепокоення помічається в державних і „державно-опозиційних" партій від аграрно-клерикального блоку. Аґрарці, що мають на Закарпаттю весь державний апарат у своїх руках, переводять вибори по румунськи. І тут не роблять ріжниці між принципіяльною опозицією а иншими державними партіями. Тому „Лідові Новіни" остерігають аґраріїв, щоби не ґнали державної опозиції до принципіяльної опозиції, бо це може мати погані для держави наслідки. Приклад Відня повинен остерегти аґраріїв від чисто партійного шовінізму.

НОВИЙ СПОСІБ БОРОТЬБИ З КОМУНІЗМОМ.

Часописи доносять про новий спосіб боротьби з комунізмом, за який взялася після Чіле Голяндія.

Голяндський уряд радить собі з комуністами в простий спосіб. Всіх їх висилає з Голяндії на острів Нову Ґінею, що лежить серед Тихого океану. Замісць замикати їх нелюдсько в тюрмах за комуністичну ідею, дає їм змогу створити на тім острові свій вимріяний комуністичний лад. Нова Ґінея земля дуже багата, дає преґарні умови плянтаторської господарки. На великий однак причуд, засланї комуністи дотепер не беруться там до ніякої роботи та зовсім не спішаться засновувати свою комуну. Голяндський уряд думає однак примусити їх до переведення в життя своїх засад та загрозив, що відбере їм в недовзі державну допомогу 25 гульденів у місяць так, що мусітимуть працювати. Засланці одержали від голяндського уряду гарно побудовані будинки для комуністичної колонії та великі простори землі для спільного користування.

Голяндський кореспондент, д-р Ааґе К. Рільзен, який звідив недавно Нову Ґінею, пише однак, що заслані комуністи не думають зовсім про працю, живуть з державної допомоги, а одинокою познакою, що вони комуністи, є хіба те, що відгрожуються та співають революційні пісні.

ПЕКЕЛЬНА МАШИНА В КАБІНЕТІ БРАТІЯНУ.

З Букарешту доносять, що в урядовім кабінеті циганського премієра міністрів Братіяну найдено пекельну машину, яка мала вибухнути саме в час, коли Братіяну звичайно приходить до праці. Рівночасно донесла париська преса про влом до помешкання Братіяну в Букарешті, де перевернено все горі дном, шукаючи мабуть за секретними паперами, що торкаються перехоплення влади в циганській державі кліккою Братіяну та справи відсунення кн. Карла від престолу. Рівно замах як і останній влом вважають роботою приклонників кн. Карла, яких найбільше серед румунських лібералів.

КОНКУРС НА ПАМЯТНИК ШЕВЧЕНКОВІ.

Народній комісаріят освіти УСРР оголошує конкурс на виготовлення памятника Шевченкові на його могилі біля Канева. Кінцевий речинець конкурсу 20 вересня ц. р.

Проєкт треба розрахувати на монументальний вигляд памятника. Наркомос призначає три премії за найкращі проєкти: одну в розмірі 3.000 крб. і дві по 1.000 крб.

Оцінку проєктів робитиме спеціяльне жюрі, що його призначить Наркомос.

ВБИВСТВО СКЛЕПАРКИ.

Невідомі досі справники вбили в Містицях, мостиського повіту, вистрілом револьверу в голову власницю склепу Єнту Шаферову. Метою вбивства був грабунок.

ЗМІЦНЕННЯ НАУКОВОГО ЗВЯЗКУ З ЗАКОРДОНОМ.

Академик Крилов, відряджений Українською Академією Наук у закордонну наукову подорож, прочитав кілька лекцій в ріжних закордонних університетах. В Парижі він виступив з докладом на зборах паризького математичного товариства і взяв участь в роботі семінару відомого французького вченого Гадемара. Тут-же акад. Крилов був на зборах в справі зміцнення культурного звязку французьких учених з Радянським Союзом, організованих проф. Мазоном, що недавно бував на Україні.

Лекції і виступи акад. Крилова зібрали багато слухачів і спряли зміцненню наукового звязку між СРСР та закордоном. Академика Крилова запрошено взяти участь у наступному всесвітньому математичному конгресі в Больоні, а також прочитати курс лекцій в кількох європейських університетах.

ЧЕХІЗАЦІЯ ПОЛІТИКА В ШКІЛЬНИЦТВІ НА ЗАКАРПАТТЮ.

Політика чехословацького уряду на Закарпаттю переводить постепенно і послідовно чехізацію. В Ужгороді на місце української торговельної академії, яку в останньому році зредуковано на торговельну школу, зорганізовано чеську торговельну академію. Окрім цього засновується нову чеську торговельну школу в Севлюші, де є вже українська, що підкопає, а навіть приведе до скорої ліквідації української. Подібні торговельні школи мається відкрити також в Хусті і Тячові.

В мадярських і румунських народних школах на Закарпаттю дотепер вивчувано обовязково двічи тижнево по українськи. Тепер замісць української мови заводиться обовязкове вивчування чеської мови.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПСИХОНЕВРОЛЬОҐІЧНОГО ІНСТИТУТУ В КИЇВІ.

На останньому засіданні колеґія Наркомздоровля розглянула питання про організацію в Києві психоневрольоґічного Інституту. Зважаючи на велику потребу правобережної України в науково-лікарських установах для вивчення проблем неврозу, психоневрозів та алькоголізму, а також для лікування зазначених ґруп захорувань, колеґія Наркомздравля ухвалила заснувати психоневрольоґічний Інститут вже на початку наступного буджетового року. Клінікою й матеріяльною базою для того Інституту буде 4-ий радянський санаторій.

СТИПЕНДІЇ ІМ. АКАД. В. ГНАТЮКА.

Укрнаука ухвалила вшанувати визначні наукові заслуги академика В. Гнатюка, утворивши пять стипендій його імени в педаґоґічних ВУЗ-ах України. Проєкт розподілу тих стипендій цими днями затвердить колеґія Наркомосвіти.

НІМЕЧЧИНА ДІСТАНЕ МІСЦЕ У МАНДАТОВІЙ КОМІСІЇ

БУДЕ СЕ ПЕРШИМ КРОКОМ ДО ПРИВЕРНЕННЯ ЇЙ ВТРАЧЕНИХ КОЛЬОНІЙ.

ЖЕНЕВА, 8. вересня. — Німеччина дістала запевнення, що одержить місце з рамени Ліґи Націй у Мандатовій Комісії, що має нагляд над її втраченими кольоніями. Є се першим кроком до привернення Німеччині одної або більше з її давних кольоній, які вона втратила, програвши війну й заключивши некорисний для себе Версайський мир.

Се запевнення є вислідом рішення Ради, на підставі якого постановлено побільшити число членів Мандатової Комісії з девять на десять. Німецького члена Мандатової Комісії іменується незадовго.

УСІХ КАНДИДАТІВ КЕМАЛЯ ВИБРАНО ПОСЛАМИ.

ВІДКРИТТЯ ЗАГОВОРУ НА ЖИТТЯ КЕМАЛЯ ПАШІ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 8. вересня. — Президент турецької республики, Кемаль паша, видав тріюмфальний маніфест з подякою до турецького народу за те, що вибрав до парляменту усіх 316 кандидатів, яких він сам припоручив вибрати. Підчас виборів впав лише оден голос проти кандидата Кемаля.

Рівночасно доносять про відкриття замаху на життя Мустафи Кемаля. Поїзд, яким він мав вертати у жовтні до Анґори, пляновано висадити динамітом у воздух.

Про плянование сего замаху довідалися турецькі власти від зловленої банди, що перекралась з грецького острова Самос на турецьку територію.

Сей заговір на життя Кемаля паші мало плянувати около 150 визначних анти-Кемалістів, що тепер перебувають у ріжних частях Европи.

ПРОТИЯПАНСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ У МУКДЕНІ.

ЯПАН ДОМАГАЄТЬСЯ ОПРАВДАНЬ ВІД МАРШАЛА ЧАН ЦО-ЛІНА.

ТОКІО, 8. вересня. — У Мукдені, в Манчурії, мають місце протияпанські заворушення. Япанці, мешкаючі у місті, є дуже занепокоєні о своє життя; япанські діти, що ходять до школи, мусять мати коло себе спеціяльну сторожу, яка їх стереже в дорозі до й зі школи. Япанський посол у Китаю запротестував проти сих демонстрацій перед манчурським мілітарним диктатором Чан Цо-Ліном та зажадав від нього підприняття кроків до припинення сих заворушень. Япанське правительство очікує відповіди, яка, як сподіються, буде прихильною.

НОРВЕҐІЯ ПІДНОСИТЬ СПРАВУ РОЗЗБРОЄННЯ.

МЕНШІ НАЦІЇ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ДОМІНАЦІЇ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ.

ЖЕНЕВА, 8. вересня. — Підчас вчерашнього засідання Ліґи Націй відновилася знова словесна революція малих держав проти опановання Ліґи Націй великими державами. Сталося се, коли малі держави довідалися, що великі держави не трактують поважно пропозиції польського делеґата Сокаля, щоби узнати війну винятою з під закона й уважають сей внесок за плятонічний ідеалізм.

Норвезький делеґат К. И. Гамбро виступив завзято проти Ліґи Націй і світових державних провідників. Він сказав, що „цілий кабінет є невдоволений, що Ліґа Націй не може прийти до згоди що до основ роззброєння".

Він сказав, що „малі нації віддавна чекають, дивуючись, що провідні нації думають зробити" відносно роззброєння.

Одною з трудностей є, замітив він, „що на зборах Ліґи Націй є за богато дипльоматів і що вони не є за прилюдністю".

Гамбро домагався скликання засідань Приготовляючої Комісії роззброєнь, якої членом є також Злучені Держави, на падолист, як се вже було рішено й настоював, щоби того засідання не відложено на пізніше.

НІМЦІ ЗАЛИШИЛИ ПЕРЕЛЕТ ОКЕАНУ.

НЕУДАЧНІ ПЕРЕЛЕТИ ВИКЛИКУЮТЬ ЗНЕОХОТУ ДО ДАЛЬШИХ СПРОБ.

БЕРЛІН, 8. вересня. — Ніякий з німецьких летунів не буде пробувати перелетіти океан сего року. Усі пільоти, що плянували перелет, прийшли до переконання, що стан погоди не дає ґарантій на удачний перелет у теперішній порі року.

Летун Кенкеє вернув вже з Кольонії до Берліна й хоч не заявив отверто, що залишив думку перелетіти океан сего року, то однак признав, що ледви, чи який перелет буде мати місце сеї осени.

Юнкерса літаки рівнож чекають готові до розпочаття перелету, однак пільоти є тої гадки, що будуть мусіли попехати перелет сього року й чекати до слідуючої весни.

Міністерство транспорту, що думало видати заборону перелету через океан під теперішню пору, залишило сей намір, бо є переконане, що ніхто не думає розпочинати нового перелету перед слідуючою весною.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОЛИ ВОВК ГРАЄ РОЛЮ ЯГНЯТИ

На зборах Ліґи Народів у Женеві предложено заборонити війну.

У сьому внеску говориться на вступі про солідарних культурних країв. Мовляв, вони повинні поводитися сильною волею запевнити вічний мир. Війна се не відповідний спосіб для полагоджування суперечок між державами. Наїзна війна се междержавний злочин. Як така вона й повинна бути трактована всіми культурними державами світа.

Далі говориться, що вже само публичне осудження війни культурними державами світа малоби свій великий вплив, бо се помоглоби витворити настрій загального довіря, якого потреба до дальшої праці коло розоружения всіх держав.

На тій основі пропонується: (1) заборонити вживати війни як способу полагоджування межинародних спорів; (2) приказати всім державам полагоджувати всі спірні питання між собою мирною дорогою.

Хто прочитав сі миролюбиві проєкти, певно зацікавився ними на стільки, щоби спитатися: Котра се така миролюбива держава? Що се за апостол мира й межинародного братерства? Що се за новий пророк межинародної згоди, месія любови?

І тут його мусить стрінути немале здивованне. Автором миролюбивого проєкту, апостолом міжнародного братерства, пророком межинародної згоди, месією межинародної любови, є ніхто инший, як Польща. Та Польща, що воскресаючи з національного гробу, грабула війною на право й на ліво. Польща, той межинародний опришок, що від самого свого воскресення між вільні народи світа, вживала волі не для свого вщасливлення, але для поневолення других народів. Польща, сей бандит, що зоружена від стіп до голови, до послідного зуба. Польща, що збройться на зовні й на вні; що зі шкіри вилазить, аби зоружитися тенками, літаками, ґазами.

Та Польща, найбільший грішсик, хлипає слезливі промови про мир та просить у підмиленний бік другі держави змилуватися над нещасним світом та завести мир.

Сказав німецький делеґат на засіданню Ліґи Народів з сухозідливою простотою: „Поляки справді не хочуть більшого нічого, тільки ратифікації (потвердження) своєї східної границі". Иншими словами, розбишака, награбувавши хазяйського чужого добра, тепер каже хазяїнам: „А тепер, ґазди, не сварімся, не процесуймося, але жиймо на віки вічні в примірній згоді!"

Видно, польська шкіра потерпає, коли говориться в світі за порахунки з грабіжниками чужого добра.

СЕКРЕТАР ПРАЦІ ДЕЙВИС ПРО КОНЕЧНІСТЬ ВИНАХОДУ НОВИХ ІНДУСТРІЙ

В навечеріє американського „Дня Праці" (Лейбер Дей) промовляв у Монток Біч, на Лонґ Айленді, секретар (міністер) праці Джеймс Дейвис. Після слів секретаря праці положення американського робітництва є найлучше у світі через те, що тутешні робітники користають загалом з американського добробуту. Помимо того однак Злучені Держави мають до розвязки також своє робітниче питання.

Найбільшою потребою краю є створення нових індустрій, якіб дали заняття робітникам, що полишились без праці внаслідок що-раз збільшаючогося числа нових винаходів і улучшень машинерії. Секретар праці говорив дальше, що створення нових індустрій йде у парі з улучшеннями машинерії, однак у послідні́м часі число нових винаходів дійшло до так великого числа, що викликало досить поважне безробіття.

„Найбільші лиха, які нас чекають у будуччині, о скільки се дотикає праці", сказав Дейвис, „є в сполуці зі справою занять. „Ми Американці цілком оправдано гордимося нашим чудесним механічним й індустріяльним поступом". У склянім промислі одна машина — при помочі одного робітника може напр. виготовити усі пятиґальонові склянки, потрібні для цілого краю. Давніще, заняті були при тім тисячі спеціялістів.

„Однак, думаючи про сі чудові машини, мусимо також подумати і про наших американських робітників. Індустріяльній орґанізації, яку створено у нашім краю, не треба однак дозволити іти власною дорогою.

Коли подивимося в далеку будуччину, то маємо причини тревожитися, однак мусимо уважати на се, що настає хвиля приведення річей до ладу, хвиля, коли машини усувають робітників з давних занять і примушують іти до нових. Як довго тих нових занять не найдеться, можна бути певним, що прийде до бідовання між робітниками, що стратили роботу. „Я дрожу, каже Дейвис, коли подумаю про те, в якім положенню находивбися наш край, колиби ми дозволили на наплив чужинців у такій мірі, як се мало давніще місце, коли річно прибувало міліон або більше людей й то у хвилі, коли нова машинерія зменшувала число занять. Ми спіткалися з чимсь далеко поважніщим, як ся спокійна індустріяльна револющія, яка тепер відбувається".

Секретар Дейвис сказав дальше, що він є увірений, що американська ґеніяльність буде уважати на се, щоби машини, які створили богацтво, не спричинили також і убожества й продовжав дальше так:

„Се не є цілком гуманітарна проблєма; се є безнесова проблєма. Безробітний і бідний чоловік й його родина не є добрими консументами. Вони причиняються дуже мало або нічого до краєвих запотребовань, які дають заняття нашим робітникам. Я є певен, що розумний роботодавець найде способи використати тих людей, яких позбавили місця наші машини. З кожним винаходом машини, яка заощаджує роботу, мусить прийти винахід способу на ужиття робітника, якого роботу заощадилося. На се нема иншого способу. Інакше ми не будемо заощаджувати праці, а будемо її нищити. Се мусить наступити через природний розвиток публичної опінії. Публична опінія одобрила обмеження іміґрації; вона одобрить також инші гуманітарно-соціяльні поступки". „Зрозумійте мене! Ми не можемо обмежити нашого індустріяльного поступу. Ми не можемо ограничити нових середників, які творять наше богацтво. Робітники не повинні розлінюховуватися при роботі. Капітал не повинен замикати своїх фабрик. Мусимо поступати вперед, без боязни усувати старі способи й стару машинерію. Не можемо однак проганяти робітників.

„Коли гляджу у будуччину, бачу, що світ стається далеко лучший, при помочі винайдених машин. Я бачу, що машини стаються тим, чим вони мали бути: дійсним невільником чоловіка. Я бачу продовження корисного життя людиний. Днесь усуваємо зручних робітників у 45 або 50 році життя, бо думаємо, що їх зручність зменшується. Завтра машина доставить зручности, так, що сімдесятьлітній чоловік буде таксамо працювати, як його товариш, що має 25 літ.

„Машинерія є саме тим, що побудувало наші величезні міста. Завтра побачимо розширення гостинців для улучшення комунікації. Повітре зробиться густіщим, при помочі нових способів транспорту воздуха. Коли сей час надійде напружена централізація індустрії уступить. Робітник буде жити побіч фармера, і оба скористають через лучше зрозуміння оден другого. Як усі люде будуть мати більше часу до життя, вони будуть що-раз більше і більше старатися за створення таких річей, для яких буде варта жити. Станемося панами лучошого життя".

Так задивляється американський секретар праці на винахід нових індустрій у сім краю та на наслідки, які вони будуть мати на мешканців Злучених Держав.

НЕБУВАЛЕ Й ІНТЕРЕСНЕ.

Тибетанці виставляють язик на знак повної пошани повитання.

Плащ з шовку або сукна був звичайною нагородою у 14-ім століттю за виграні перегони.

У північних народів день розпочинався зі сходом сонця, у Атенців і Жидів з заходом сонця, а у Римлян о півночі.

У Туреччині, Сирії і Вірменії носять жінки як знак жалоби блакитно-синю одіж.

У Франції приспівують засіди при роботі на полі волам, щоби їх заохотити до праці; нема селянина, який сумнівавсяб, що воли не прислухуються з приємностю його співови.

РИКОВ ПРО ВІЙНУ.

По Сталіні, Калініні, Ворошилові й других проводирях Совітської Росії, заговорив вкінці й голова народніх комісарів, або президент російських міністрів, Риков. Зі своєю бесідою виступив Риков сейчас по закінченню наради центрального комітету комуністичної партії. Цілу свою промову посвятив Риков міжнародньому положенню.

Голова народніх комісарів сказав у своїй бесіді, що збільшення воєнних розходів і розвиток воєнного промислу у многих капіталістичних державах є доказом, з яким горячковим напруженням приготовляється капіталістичний світ до нової війни. У послідних роках відносини між Совітським Союзом і капіталістичними краями радикально змінилися. Обі сторони скріпились, але й противенства їх інтересів заострились. Політика імперіялістів як европейських, так і американських уважає за головне своє завдання, створити оден ворожий фронт проти Совітського Союза. Пляни нової війни проти Совітського Союза опрацьовується в усіх напрямах. Орґанізаторами сего походу проти Совітського Союза є головно анґлійські консерватисти, що створили оден фронт проти Совітів під покришкою боротьби з революційною пропаґандою. Дипльоматичне підготовлення до війни відбувалося на численних міжнародних конференціях, а головно в часі посліднього засідання Ліґи Націй. Що-ж відноситься до питання про речинець наближаючоїся війни, то що-до сеї справи є дві гадки — одна заступлена Осинським, а друга Зіновєвим. Осинський є тої гадки, що вигляди на війну у найблищих роках є дуже незначні. Навідворот, Зіновєв твердить, що війна є неминуча. Центральний комітет на своїх нарадах відкинув обі точки погляду й приняв формулу, що вказує на історичну неминучість війни й на її правдоподібність у найблизшім часі. Виходячи однак з тої точки погляду, що ще не вичерпано всіх можливостей для запевнення мира, центральний комітет уважає за своє головне завдання відтягнути вибух війни можливо як найдальше. Після гадки Рикова, що є подібна до гадки Калініна, нова світова війна повинна викликати соціяльну революцію в Европі.

У своїй передовиці також і московський часопис „Правда" твердить, що війна, хоч і незагрожує Совітському Союзови у найблизшій будуччині, то без сумніву вибухне у протягу найблизших літ. Совітський Союз стремить до мира й постарається, після своїх сил, відтягнути неминучий конфлікт, котрий чи тепер, чи пізніше наступити мусить.

ПРОТОКОЛ З ЗАСІДАННЯ ЕКЗЕКУТИВИ У. Н. СОЮЗА

З ДНЯ 11-го СЕРПНЯ 1927 Р.

Присутні: Гол. предсідатель Т. Грицей; менаджер С. Ядловський; гол. фін. секретар Р. Слободян і гол. рек. секретар І. Каштанюк.

Порядок нарад: Просьби і скарги. Інвестиція орґанізаційного майна. Справи редакційного комітету.

Після виготовлення асиґнат на біжучі посмертні запомоги і ухвалення запомог невилічимо хорим і калікам з фонду запомогового, з яких повний звіт подається як звичайно в місячнім звіті фінансовім, а які виконуються систематично на підставі приписів статута орґанізації, взято під розвагу слідуючі надзвичайні просьби, наспівші до гол. канцелярії, а звернені до Екзекутиви У. Н. Союза:

Др. С. Демидчук: просить о фінансову допомогу в орґанізованю українського пресового бюра і телеграфічної аґенції для пересилання вістей до українських часописей в Америці на випадок перевороту на Сході Европи, які Др. Демидчук наміряє зорґанізувати по повороті до старого краю, куди якраз вибирається, зглядно о допомогу йому вернутися на Рідну Землю для дальшої народної праці.

Просьбі тій відмовляється по причині браку на се відповідних фондів в орґанізації.

Рухома Школа укр. нац. танців і балєту В. Авраменка в Канаді: просить, щоби гол. управа У. Н. Союза робила заходи в еміґраційних властий у Вашинґтоні в ціли перепустки тої школи до Зл. Держав. Над справою перейдено до порядку, довідавшися, що справою тою займився спеціяльно до того зложений комітет.

П. В. Білоруський: просить о посаду зглядно якенебудь заняттє в гол. канцелярії У. Н. Союза або при органі „Свобода". Відмовлено задля браку порожного місця.

Інвестиції: Пожички на перший морґеч на реальности одобрено: $12,000 на реальність під ч. 610 Савт Амерікен Ст., Филаделфія, Па.; $45,000 на реальність під ч. 84 і 86 Валдо Аве., в Джерзи Сіти, Н. Дж.; $5,000 на реальність під ч. 34 і 36 Коверт Ст., Джерзи Сіти, Н. Дж. і $2,500 на реальність під ч. 26 Коверт Ст., Джерзи Сіти, Н. Дж.

Нові морґечі ухвалено: Тесаровський Юліян, 196 Забріски Ст., Джерзи Сіти, Н. Дж., $8,000; Кляпко Михайло 348 Бремгол Аве., Джерзи Сіти, Н. Дж., $6,000; Челяк Теодор, 161 Гопкінс Аве., Джерзи Сіти, Н. Дж., $5,000.

Стейтові і містові бонди муніціпальні: Формально ухвалено інвестувати в бондах: $10,000 з фонду посм. У. Н. Союза в бондах стейту Луізіяна. $12.000 з фонду Мол. Департаменту в бондах стейту Луізіяна. $45.000 з фонду посм. У. Н. Союза в бондах міста Гай Пойнт, Норт Каролайна. $50.000 з фонду посм. У. Н. Союза в бондах Ду Монт, пов. Берґен, стейту Ню Джерзи.

Справи Редакційного Комітету: У виконанню ухвали річного засідання гол. уряду У. Н. Союза щодо видавання журналу для дітий, обезпечених в Молодечім Департаменті У. Н. Союза, уміючих читати, шеф редакції д. О. Ревюк з поручення Екзекутиви як Редакційного Комітету заанґажував помічну силу в особі д. Миколи Сироїдова, принятте котрого по формальнім представленню Р. К. одобрює і приготованнє видачі тогож журналу в періоді квартальнім сейчас поручає, з тим, що перше число журналу повинно вийти еще на послідний квартал сего року, то є на жовтень, падолист і грудень 1927 р.

І. Каштанюк,
гол. рек. секр.

ПІД ВІЧНИМ ПІСКОМ

Відкрили в пустині місто з перед 2000 літ.

Славний дослідник Азії Свен Гедін зачав 19-го лютого 63-тий рік життя. Всетаки пускається він у нову велику подорож.

З 632-го року після Хр. походить переказ, який оповідає про старе місто, засипане пісками пустині. В переказі тому сказано теж, що колись у селі Пі-ма, на захід від Хотану, стояла статуя бога Будди, шість метрів висока, з бразоліевого (сандалового) дерева. Статуя ця кидала проміні світла. Давніще ця статуя стояла в далекім північнім місті Го-ляо-льо-кія. Раз прийшов до Го-ляо-льо-кія мудрець, щоби випросити цю статую Будди. Мешканці міста обійшлися з ним жорстоко: схопили його і закопали аж по шию. Але один побожний чоловік кормив його потайки і вкінці врятував його. Заки мудрець відійшов, сказав до того чоловіка, що його врятував:

— За сім днів спаде з неба пісковий дощ і засипле Го-ляо-льо-кія. Лише ти один вийдеш ціло.

Побожний чоловік перестеріг людей у місті, але всі насміхалися з нього. Потім він укрився в печері. Семого дня став падати пісковий дощ, засипав місто і задушив усіх мешканців. Тепер побожний чоловік виліз із печері тай пішов до Пі-ма. Та ледви прийшов там, а зараз воздухом надлетіла свята статуя і вибрала собі Пі-ма своїм осідком замісць засипаного Го-ляо-льо-кія.

У тім самім часі, в часі династії Танґ (618-907 року після Хр.) пише один китайський мандрівник про пустині на північ від Хотану: „Нема там ні води ні рістні, а часто зніма-ється горячий вітер. Вітер той запирає віддих людям, коням і звірятам, а нерідко спричинює недуги. Майже все чути сильний свист або голосні крики. Коли хто хоче пізнати, відкіля то походить, злякається, бо нічого не побачить. Часто навіть буває, що там гинуть люде, бо в тій околиці є злі духи. — 400 лі*) дальше є старинне королівство Ту-го-льо. Вже віддавна ця країна перемінилася в пустиню. Всі її міста лежать у звалищах, порослих бурянами.

„Доми зі слонової кости".

Щож тут дивного, що мене з непереможною силою тягнуло тамтого року дістатися до тої таємничої країни, вкритої вічним піском. Тягло мене, хоч подорожувати пустинею дуже небезпечно. Люде в оазі Хотан, яка простягається довкола міста такоїсамої назви, розказують про засипані міста, а дехто з тих людей за означену суму грошей готов був попровадити мене на таке місце.

Коли я знову вибрався 14. січня, я пустився з маленькою валкою (караваною), яку я мав, а то всього з чотирма людьми, трьома верблюдами і двома ослами. Я мав лише малий шмат дороги до того міста засипаного піском, про яке ми чули. Тому взяли ми харчів усього на кілька тижнів, а великий клунок, більшу часть мандрівної каси, китайський пашпорт, шатра й інше полишили в одного китайського купця в Хотані. Я хотів, так як моя служба, спати під голим небом, хоч температура впала на **21 степенів нижче зера.** В дійсности тревало то півнята місяця, заки ми вернулися до Хотана. Мандрівка ця була справжньою робінзонадою.

Четвертого дня розтаборилися ми в долині, там брали ми **найкраще дерево на топливо з мертвого, засушеного ліса.** День пізніше пішли ми до звалищ старинного міста. Наші územі поводатарі називали це місто Такля-Макан або Дандонілік, себто **„домі зі слонової кости".** Найбільше домів було засипаних піском, але то тут то там визирали з надми (заспи) стовпи і деревляні стіни. На одній стіні, високій може на один метер, побачили ми богато **по мистецьки виконаних ґіпсових фіґур.** Зображені були там: стоячий або сидячий на цвіті льотосу Будда й инші будійські святі у фалдованих плащах, на голові з горіючою яспістю.

Підчас кількох піскових бурей мірив я скорість, з якою мандрують задми. На основі напрямку переважних вітрів обчислив я потім, що **піскова пустиня потребувала яких 2,000 літ, щоби поширитися з околиці старинного міста аж до своєї теперішньої південної межі.** Пізніші знахідки дійсно виказали, що це місто має вже 2,000 літ.

Воздух був повний дрібосенького пилу; навіть годі було догадуватися в непроглядному воздусі, де могло бути сонце. Пісок усе вище знімався. Ми вилізли на беріг задми високої майже 40 метрів і питалися, чи може знову дістанемося в подібний вбийчий лябіринт, так як тамного року. Стояла така піскова мряка, що майже нічого не можна було розріжнити. Здавалося, начеб хто спустив перед нами занавісу та начеб ми стояли перед якоюсь незнаною пропастю. Але ми йшли таки дальше. Все пішло щасливо. Тепер зачиналися нижчі задми й помало переходили в рівний, мягкий, змішаний з землею ґрунт. Вечером 25. січня розтаборилися ми в лісі над берегом Керії-Дарії! Досі ніо**дин Европеєць не ступав за струєю Керії-Дарії аж до її кінця пустинним піском і ніхто не знав,** де всякли останні каплі води, після безнадійної боротьби проти задмів. Я постановив іти здовж ріки на північ, доки буде ця ріка.

„Три місяці аж до кінця світа".

Замерзла Керія-Дарія тягнулася далеко глибше в пустиню, як би можна було сподіватися. Я змірив її ширину на леду і переконався, що виносила вона більше як сто метрів. Як далеко ще могтимемо йти, заки ріка згине у піску, який чигав з усіх боків, а якого задми часом сягали аж до берега? Вкінці я рішився на рішучий плян: колиб ріка йшла доволі далеко на північ, перейти аж до Таріму, який становить її межу на півночі.

В околиці Тонкус-Басте (Повішений дикий кабан) розказував мені один пастух, що як іти піском на північний-захід, то прийдеться небаром до руїн старинного міста, які називаються Кара-Дунґ (Чорна Могила).

Дня 2 і 3 лютого я відвідав це місце. І тут найшов я **засипані піском доми — найбільший величиною 76×85 метрів** — і численні сліди інших людських осель, із часів, коли наука Будди царила в глибині Азії.

Як ми потім ішли далі лісами й очеретами, видно було, що Керія-Дарія хоче розділитися й утворити сухопутню дельту.

5-го лютого стрінули ми чотирох пастухів. Вони пасли 800 овець і 6 коров. Два дни пізніше довідалися ми від старого лісника Моґамеда бея, що ми потребували ще лише йти півтора дня, щоби зайти до того місця, де ріка всякає в піску.

— Як далеко сягає піскова пустиня на північ від того місця, де кінчиться ріка?

А Моґамед бей відповів:

— Аж до кінця світа, а тамтуди є три місяці дороги.

*) Лі — китайська міра дороги (по 180 [illegible]) = 442 метрів.

Ще гірше.

Служниця: Прошу пані, пан довідалися від дозорця, що вчора в нас був той молодий пан.

Пані: Як би-мій чоловік що питався, то скажи, що він приходив до тебе.

Служниця: О борони Боже! Тоді пан ще гірше розгнівалисяби!

Діямантове весілля.

— Пане Фінкельштайн, я вчора був на срібнім весіллі мого шурина.

— Овва! Я в суботу йду на діямантове весілля!

— Як то може бути?

— Чому ні? Молодий називається Діямант.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„ГАЙДУКИ АРИСТОКРАТИ".

I.

В 15. числі гетьманської Січи появилась дуже оригінальна стаття під заголовком: **„У відповідь Свободі і В. Клодницькому"**, як допись з Детройту, яку попереджає пролоґ Січової Централі з д-ром Гриневецьким на чолі.

Ця стаття характеристична тим, що націловано неправдивостю свого змісту, їддю до тих, хто не аристократ-гетьманець — та в першій мірі оригінальна ще тим, що в ній д-р Гриневецький (лікар від людий) уживає грубих слів.

Дальшою дуже оригінальною чертою згаданої дописі є те, що вона доказує терпеливість газетного паперу, та „естетичний" смак, „мораль" і аристократичний садизм редактора так званої часописи „Січ".

З огляду на згадані характеристичні черти статті „У відповідь Свободі і В. Клодницькому", я буду старатись їх проаналізувати, щоб наша амер. українська суспільність мала змогу пізнати талант скоропадщуків-аристократів, які друться в провідну клясу нашого народа.

В „пролоґу" Січова геть. Централя звертає увагу скоропадщукам, щоб „не звертали уваги на ніякі напади зі сторони їх ворогів, а особливо людий, які в нашім народі буквально ніякої вартости не мають та які живуть лише з брехні, кириґи і хаосу для задоволення своїх власних кентюхів".

На це „прикре слово" треба замітити: Труси і то нікчемні труси бояться боротьби! Кождa людина є лише тоді людиною, як вона бореться, бо ціле життя це одна боротьба. Те саме, що я кажу про боротьбу одиниці, відноситься й до організації, партії та народу. Хто не бореться, той не має права на існування! Мені покищо відомо, що лише трутні не борються і суспільність роботящих пчіл по певному часі вбиває трутнів і їхні трупи вимітає з улия. Принцип гетьманців **„не боротися"** засуджує гетьманців на долю трутнів.

Мене гетьманський принцип, зглядно їх безпринциповість **„не боротися"** чимало дивує. Вони хочуть (принайменше пишіть!) збудувати гетьманську державу, хочуть навіть із своїм ясновельможним Павлом і ясновельможним гетьманичем Данилом відбудувати всеньку єдинонеділимую. Чи це можна зробити без боротьби?! Чи віруть може в політичні чуда, що на ворогів гетьмана зайде чума й гетьманці, сівши на осла, відбуть тріумфально в гетьманську державу?

Отже виходить з того, що дуже не до річи роблять гетьманці, що бояться боротьби та що забороняють своїм „підданим" зводити прилюдно пр. політичні дискусії. Можна догадуватись, що вони побоюються, що „недавноупечені" гетьманці не видержалиб в дискусіях перед народом.

Знаєте що, п. д-р Гриневецький. Я хочу покаятись і виліччитися зі своїх політичних „промахів" супроти українського єдиновластя. Я хочу повірити у гетьманат і хочу бути чимнебудь в їх суспільности (бо п. д-р Гриневецький пише, що я в його народі буквально ніякої вартости не маю) — **я хочу мати вартість.**

Це я обіцяю зробити тоді, як він мене прилюдно переконає, що у них є якась ідея, що вони лише добра нашому народові бажають з ідеї, а не із задоволення свого власного „кентюха" (їх власний термін на означення „амбіції").

До порозуміння ми можемо дійти в цей спосіб: Най п. д-р Гриневецький прийме мій визов на прилюдну паругодинну дискусію. Най він, як конфірмаційна сторона, обороняє єдиновластя із Скоропадським на чолі, най доказує, що у нього є ідея і що він добра бажає нашому народові і т. п.

Я буду доказувати, що єдиновластя є убійчим для нашого народа, що Скоропадський і його політика є й були ворожі нашому народові і що лише демократія може наш нарід спасти!

Коли п. Доктор мій визов прийме, то ми з доходу за тикети вступу зробимо гарний дарунок для старого краю. Я хочу впевнити, що на наших дискусіях буде понад тисячу присутних. Хочу вірити, що пан д-р Гриневецький згодиться на мою пропозицію і повідомить мене в пресі, що він згідний чесно обороняти те, що культурні люди називають ідеольоґією — себто святощами своїх політичних переконань.

Хочу вірити, що в Шикаґо гетьманці-скоропадщуки приймуть мій визов на згадану тему: „єдиновластя, чи демократія".

II.

Проаналізувавши статтю (пролоґ) д-ра Гриневецького, хочу бодай вкоротці розібрати писанину Січи, підписану іменем „Йосиф Крупка". Ся допись резонує про коршму і нупрум, в якому я мав півтора тижня просидіти. Розписалася Січ про те, чого не знає, хоч Січ певно краще зробилаби, якби писала про річи, які вона знає, якби стала оспівувати розбиття стовпа зі „стор-сайном" одним пяним автомобілем; виточнення процесу містови, яке посеред дороги уставляє заборола; дальше, як побито одного з її меценатів; як брали штурмом фортецу на Робей і Шикаґо, і т. ин.

Колиб Січ написала дещо близше про людей, яких вона знає, то їй повірилби кождий читач, на всякий раз далеко скорше ніж у те, що вона з мене намагається зробити „людину нетверезости". А по що на мене таке набріхується? Я поробив гетьманській Січи виразні закиди політичної натури. Замість лаятися, чи не ліпше булоби опрокинути те, що „Rekord Codzienny" в Детройт не є газетою скоропадщуків? Чи не краще замість лаятися, просто заперечити, що статті Рекорду Щодзенного, згадані мною в 163. числі Свободи, є видумкою? Чому Січ не зажадає від мене доказів, що такі статті були? Чи Січ думає, що лайкою на мене можна спекатися закидів, які я поробив?

III.

На вуличні лайки Січи заявлю, що я з того рода оруддя вживати не вмію. На простацьку лайку відповідати не знаю. Коли мені приходиться з нею стрічати, я на неї реагувати навіть не потребую, бо слухачі вже самі знають, що думати без мого реагованя.

Та в сьому случаю я мушу цю лайку в Січи підчеркнути, бо прецінь її редаґує доктор прав. Здавалобся по титулі, що се освічена людина, яка на простацькі виступи собі не позволить. І тому мене тепер збирає охота спитати ще одного сього редактора з дипльомом доктора, чи має він такою особистою лайкою принести честь тому університетови, що йому надав диплом?

Чи не подумала редакція Січи над тим, що коли вона лає демократів за здичення та накликує наших людий приступати до ніжних аристократів, то чейже їй найменше лицює заховуватися так, як заховуватися може тільки послідний гайдук послідного московського аристократа?

Др. В. Клодницький.

СУСПІЛЬНІСТЬ КОМАХ І СУСПІЛЬНІСТЬ ЛЮДЕЙ.

Зацікавлення дрібним світом комах зачинається від часів Мішлета. Попри нього цікаво й поетично в наших часах пише про комахи бельгійський письменник Метерленк, а дуже докладно займався життям комах французький письменник Фабр. Фабр, можна сказати, дав початок фільософії світа комахів, хоч не він перший звернув увагу на цікавий факт суспільного життя комах.

Бо комахи творять суспільність, так як і люде. Суспільність одних і других основується на інших принципах. Суспільність комах основується на інстинкті, суспільність людей на інтелігенції. Ріжницю між ними легко можна запримітити. Інстинкт дістає вже від природи готові знаменити прилади (дзьоб у птахи, лабки у кертиці); людина мусить сама створювати собі прилади. Отже, самособою, людські прилади є в початках недосконалі, щойно з часом щораз ліпші. Або — іншими словами — є все в еволюції — а не знати, чи ця еволюція осягне коли кульмінаційну точку.

Отже суспільність комах є суспільністю досконалою від самого початку, суспільністю, що не підлягає ніяким змінам на ліпше або гірше. Як перед століттями бджоли будували вулі, так і нині будують — як перед століттями сипали терміти вежі, так і нині висипають. Істотою людської суспільности є противно: не досконалість, а досконалення. Зачинається це досконалення від примітивного камінного знаряддя а доходить до скомплікованих машин; від печері до вигідного дому з електрикою, водопроводом, центральним огріванням і т. д.

Виринає питання, як зорганізована є суспільність комах? Легко це доглянути. Принціпом є тут спільнота, найдокладніший поділ праці аж до зріжничкування не лише родів праці, але й життєвих функцій. Комунізм. Тому крім мужеських і жіночих комах є серед комах іще комахи ніякого роду (безполі), яких одиноким завданням є праця. І знову праця зріжничкована. Одні з них збирають матеріял на курган (муравище), інші будують із того матеріялу хідники (рундуки), ще інші плекають спеціяльний рід мшиць, які дають муравлям солодкий плин, зовсім так, як люде, що плекають корови.

Що попихає цілу цю суспільність до зорганізованої праці, основаної на повнім самовідреченні одиниць? Є то фільопрогенічний інстинкт, який є ніби розширенням матірнього інстинкту. Бо матірний інстинкт із впертим притупленням обмежується до любови власних потомків. Фільопрогенічний інстинкт переносить любов на ціле молоде покоління — чи то яечок чи вже дрібоньких живих сотворінь. Ця любов велить одиниці виректися свого „я" до того степеня, що природа, ідучи за вказівками того відречення, спеціяльно перетворює навіть організм. Так повстав ніякий рід — безполі комахи — що зрікаються полового життя на рахунок виснажуючої фізичної праці — але лише до того часу, поки завдяки якомусь дивному припадкові не забракне прим. в улиї родючої матки. Тоді ніякий рід комах вертає до матірних функцій.

Так отже у комах є зорганізований взірцевий комунізм. А чи можливий є комунізм у людській суспільности? Чи може спроби впровадити комунізм у людську суспільність остануться на все утопією? Є одна лише відповідь: комунізм серед людей неможливий. Неможливий з причини ріжниці між комахою і людиною. Людина не одержала від природи ніякої прикмети досконалої вже. Людина щойно мусить досконалитися. Отже людина індивідуальна: Ніщо не вбе її „я": ані демократична організація праці, ані ніяка фільозофія. Людськість усе, як і досі, буде борикатися у боротьбі між індивідуальністю одиниць і суспільними потребами. Організація суспільности не може піти по лінії комунізму, бо то суперечить людській натурі, її змаганням до вічної еволюції, до поступу.

— Знаєш, Катрусю, твій Степан поводився вчора так, що я мусіла сказати, що не хочу його більше бачити.

— Так? А щож він на те?

— Він загасив лямпу.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Організують українську народну школу.

Ся кольонія вже стара, але через довгі роки вона не могла прийти до якоїсь путньої культурної або освітної роботи. Наш нарід, як і в других місцевостях, розбитий на партії, які себе взаїмно поборюють та не дають одна другій робити. Але так на віки бути не могло. Люди мусіли колись побачити, що так зле, та почати щось робити для поправи відносин. Колись вони мусіли станути до спільної праці, робити роботу, яку тільки спільними силами зробити можна.

Почин до спільної праці дав Український Народний Дім, який збудовано при 214—216 Фултон Стріт, а яким нині гордиться ціла околиця. Від сього дому сейчас оживив народну роботу. В першу міру старання коло української школи. Наша школа не мала доброго приміщення. Треба було наймати різні льокалі в чужих, і через те вона й не розвивалася як слід. Коли тепер виставлено свій Народний Дім, то організатори школи сейчас подумали, що українську школу треба оживити в Українськім Народнім Домі.

Дня 5. вересня відбулися в Народнім Домі збори в шкільній справі, і на них припоручено комітетови скликати батьків дітий, що мають ходити до сеї школи, на збори. Сі збори мають відбутися в Українськім Народнім Домі в неділю, дня 11. вересня, о годині 3. сполудня. Школа не має ніякої закраски партійної ні церковної, а тільки національну, себто ставить собі за ціль поширити серед наших дітий знання української мови, історії, української музики та зацікавити їх українським народним життєм.

Антін Фортуна.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, повідомляє, що мітінг відбудеться в год. 7.30 вечером, у вівторок, дня 13. вересня, в гали парохіяльній, 303 Hudson St. Будуть важні справи до полагодження, то просимо усіх членів явитись на тім мітінгу. Не явившийся член заплатить кари 25 ц. — Д. Пукіш, предс.; Мих. Антонів, секретар.

ВІДОЗВА

до

Громадян Українців на американській землі.

Любі Браття і Сестри!

Не з гаразду кличемо до Вас! Село Помоняти, рогатинського повіту, котре числить 1150 осіб, належить до найбідніших сіл в повіті, бо не посідає ані пасовиска ані ліса, ані каміння, а навіть і піску в тім селі нема. Перед війною робітники того села працювали на панських ланах, котрих коло нас є около 3000 моргів, властиво було, бо вони тепер розділені поміж кольоністів мазурів. Перед війною якось жилося, а й сяке-таке громадянське життя було. Ті наші добутки війна знищила, а відбудувати їх в теперішних повоєнних часах тяжко — бо робітник тепер дешевий і заробітки нема де, бо вправді є еміграція до Канади, Арґентини і Куби, але то тільки такби сказати для богачів, а то тому, що той, що еміґрує, має свого поля морг чи два і то продасть і так виміґрує, а котрий поля не має, гине з холоду й голоду — а до того страшна темпота серед малосвідомих людей.

Любі Браття і Сестри!

Ще 1926 року на зборах ухвалили ми побудувати власний Народно-робітничий Дім та капіталу не маємо на це. Зробили ми це в той спосіб, що кождий робітник Українець мусить зробити офіру на будову того огнища освіти і організації і дати десятьденний заробок в грошах на матеріял, а робота коло будови має бути безплатна, стільки скільки буде потрібно, цебто 10 чи навіть 20 днів, та одна́к і того всего за мало й ми рішили звернутися до людей, котрі виміґрували з нашого села, чи то до Америки, чи Канади, чи Арґентини, чи Франції й взагалі до всіх тих, у котрих пливе українська кров, чи то зі села Помонят, чи иньших сіл, о ласкавий, як може, то хоч одного дня зарібок, щоби ми могли здвигнути святиню освіти і організації, яка звучить: „В єдності сила".

Ваші датки будуть записані в пропамятну книгу, котра колись по довгих літах буде свідком, як колись нарід старався о добро загальне, о добро наших дітей.

Може по недовгім часі пірвем кайдани й кожде серце, у котрім пливе правдива вольна а не зрадлива українська кров, затріпочеться з радости й верне до свого матірного пня, щоби не терпіло на чужинецькій землі, а верне на свою власну землю, пливучу медом і молоком, з котрої тепер иньші користають.

Живемо надією.

„Гаразд"!

Дано в Помонятах дня 12. грудня, 1926.

Андрій Гарматюк, Я. Милянович, Мартин Гринів, Т. Чопик, Андрей Кішишок, Іван Котик, Гаврило Бабій, О. Никончишин, Тимко Кузик, Андрей Бойко, М. Клапко, М. Семенько, Яць Кузик, Теодор Мудрий, Федь Чопик (вітників), Сень Мандрона, Д. Вербний, Олекса Грабар, Андрей Бучинський, Яць Бойчак, Дмитро Кішишок.

ЖАРТИ.

Між приятелями.

— На десять купуючих дев'ять не вміє відріжнити доброго образу від богомазу.

— Так, так! Ти все мав щастя!

—o—

Якийсь добродій приходить до адміністрації газети і каже:

— Мойй дочці вкрав хтось грамофон, я хотів дати оголошення до газети, що даю 25 долярів нагороди...

Адміністратор: Для того, хто принесе грамофон назад?

— Ні, в нагороду для того, хто вкрав грамофон.

—o—

— Я ніколи не думала би була, що Канарчуки так скоро розійдуться. Таж вони одружилися з любови.

— І розвелися також із любови.

— Як то?

— Бо вона залюбилася в якімсь молодім офіцирі.

—o—

В адвоката.

— Пане меценас, скільки займе мій процес?

Адвокат: Мені три-чотири дни, вам три-чотири роки — коли добре піде!

—o—

— А колиб я так вас поцілував тепер, пані, що ви зробили би?

— Я закликала би свого чоловіка.

— О, то був би скандал.

— Можливо, але його нема вдома.

—o—

Між батьком і сином повстала суперечка.

— Ти негіднику, колиб я був зробив стільки прикрости мому батькові, що ти, то хіба вбив би мене.

— Е що там ваш батько! Нема що говорити.

— Що, що? А я кажу тобі, що твій батько в порівнанні з моїм є звичайною нулею.

ПОДЯКА.

Я, Іван Добрянський складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за уділення мені посмертної запомоги по моім синови, Михайлови Добрянському в сумі 253 доляри. Була се дійсно потіха у моїм нещастю й великий поратунок. Я є переконаний, що ніяка инша асекурація не далаби мені такої запомоги за 25 ц. тижневої премії.

Тому звертаюся до усіх американських Українців з завізванням, щоби асекурували своїх дітей у Молодечім Департаменті, У. Н. Союза, який за малу оплату дає велике посмертне. Ніхто з Вас, браття Українці, не знає, що чекає Вас або Ваших дітей завтра. І мій покійний Михась був здоровий і кріпкий, а прийшла страшна недуга й забрала його з того світа.

Тому асекуруйте себе як і Ваших дітей в У. Н. Союзі, а не пожалуєте сего.

Кінчу й ще раз дякую Урядови У. Н. Союза, як і Урядникам 155 відділу У. Н. С. за виплачення мені згаданої висше запомоги.

Іван Добрянський,
Савт Амбой, Н. Дж.

ЯК ЇДЯТЬ КИТАЙЦІ.

Нераз читали ми, що Китайці їдять ластівчі гнізда, миші, плавці акули, бамбусові паростки, екзотичні мушлі (в смаку наче телятина), зерна льотоса, губки з дерев і т. д. Дивно вони виглядає людям иншої національности, але може воно й не таке дивне, коли робить це чотириста міліонів народа.

Багато подорожних описують, що вони почували прошо невільниками, коли приходилось їм день за днем обідати при китайському столі з Китайцями. Перший з чужинців, що їв у Китайців, був мабуть славний подорожник Марко Польо. Він їв також палочками. Наш спосіб їдження має ще дні 300 літ. Китайський Бог зна який старий. Якими палочками їв Марко Польо? Чи гранчастими, як то це нині їдять Японці? Чи круглими, як нині Китайці? Деревляними? З слонової кости? Чи зі звичайної кости? З срібними ручками? А як уже був гостем Кублая хана, знав орудувати палочками, як нині хіба китайські генерали. Ціла штука схопити страву палочками, це обчислити, як сильно треба натиснути. Кожний бере не вяжучись. Господар зникає у гурмі гостей. Кожний бере зі спільної миски при круглому столі. Бо маліамалесенькі тарілочки, що перед кожним стоять, то неважне. Кусок іде відразу до уст. Одна страва не стоїть ніколи на столі. Та кожний може вибирати собі страву, яку сам захоче. А страви йдуть що хвилі. Кожний сягає до спільної миски, але скільки тих мисок! І кожний може собі мішати страви, як захоче. Їдять прим. відразу два роди корова: вареного і печеного, зупу з хризантемів, звану „гаряча печ".

В Китаю є сорок славних кухонь, 40 тисяч рижених страв, стількох букв китайського письма. Є й мандрівні кухні на вулиць, з деревом, порцеляною. Тай бідний „кулі" старається їсти ріжні страви, тому їсть свій риж на чотири способи приправлений. І після такого обіду встає він так як багач після сорок страв. Рижове вино майже не входить у рахубу. Після обіду гості зараз розходяться. Бо й що ліпшого можна зробити?

Проклята мода „а-ля гарсон".

Пан (сидить у глибокому фотелі). Увійдить льокай і цілує його в шию.

Пан: Григорій! Чи ви збожеволіли! Цілуєте мене в шию!

Льокай (збентежений): Ах, перепрашаю, я гадав, що то пані...

—o—

Заспокоїв його.

Адвокат: В тій справі ви ріщучо не можете виграти.

— То я трудився до пана мецената зовсім дармо?

Адвокат: О ні, мусите мені заплатити за пораду.

—o—

Наречена: Як повінчаємося, я хотіла би мати лише дві служниці.

Наречений: Алеж, серденько, будеш мати їх навіть двацять, але не разом.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОДЯКА.

Складаю отсим сердечну подяку Хвальному Урядови У. Н. Союза за виплачене з Молодечого Відділу У. Н. Союза посмертне по бл. п. моїм синови Василеви.

Рівночасно складаю щиру подяку Урядникам Тов. Ів. Франка, відділ 83., що занялись сею справою, через що одержав я мою належитість у так скорім часі. Дуже тішилоби мене, якби усі Українці належали до У. Н. Союза, бо тоді моглиби ми чванитися, що наша організація, У. Н. Союз, є найбільшою у Злуч. Державах.

Іван Маланюк, батько.